

TIBBİ ÇAY REÇETELERİ I

SOLUNUM SİSTEMİ HASTALIKLARI
ÜRİNER SİSTEM HASTALIKLARI
VE
BİTKİSEL DROG MONOGRAFLARI

ECZACILAR VE HEKİMLER İÇİN EL KİTABI

Egbert Meyer

Çeviren
Prof. Dr. İ. İrem TATLI ÇANKAYA

© Copyright 2022

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN	Yayın Koordinatörü
978-625-8155-69-3	Yasin DİLMEN
Orijinal Kitap Adı	Sayfa ve Kapak Tasarımı
Tee-Rezepturen Ein Handbuch für Apotheker und Ärzte	Akademisyen Dizgi Ünitesi
Kitap Adı	Yayıncı Sertifika No
Tıbbi Çay Reçeteleri I Solunum Sistemi Hastalıkları Üriner Sistem Hastalıkları ve Bitkisel Drog Monografaları Eczacılar ve Hekimler İçin El Kitabı	47518
Yazar	Baskı ve Cilt
Egbert Meyer	Vadi Matbaacılık
Çeviren	Bisac Code
Prof. Dr. İ. İrem TATLI ÇANKAYA	MED034000
	DOI
	10.37609/akya.1766

UYARI

Bu üründe yer alan bilgiler sadece lisanslı tıbbi çalışanlar için kaynak olarak sunulmuştur. Herhangi bir konuda profesyonel tıbbi danışmanlık veya tıbbi tanı amacıyla kullanılmamalıdır. Akademisyen Kitabevi ve alıcı arasında herhangi bir şekilde doktor-hasta, terapist-hasta ve/veya başka bir sağlık sunum hizmeti ilişkisi oluşurmaz. Bu ürün profesyonel tıbbi kararların eşleniği veya yedeği değildir. Akademisyen Kitabevi ve bağlı şirketleri, yazarları, katılımcıları, partnerleri ve sponsorları ürün bilgilerine dayalı olarak yapılan bütün uygulamalardan doğan, insanlarda ve cihazlarda yaralanma ve/veya hasarlardan sorumlu değildir.

İlaçların veya başka kimyasalların reçete edildiği durumlarda, tavsiye edilen dozumu, ilacın uygulanacak süresi, yöntemi ve kontraendikasyonlarını belirlemek için, okuyucuya üretici tarafından her ilaca dair sunulan güncel ürün bilgisini kontrol etmesi tavsiye edilmektedir. Dozun ve hasta için en uygun tedavinin belirlenmesi, tedavi eden hekimin hastaya dair bilgi ve tecrübelerine dayanak oluşturması, hekimin kendi sorumluluğundadır.

Akademisyen Kitabevi, üçüncü bir taraf tarafından yapılan ürüne dair değişiklikler, tekrar paketlemeler ve özelleştirmelerden sorumlu değildir.

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖZGEÇMİŞ

Prof. Dr. İ. İrem TATLI ÇANKAYA

Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'nden 1996 yılında mezun olmuştur. Aynı yıl Farmakognози Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programına başlamış, 1999 yılında yüksek lisansını ve 2004 yılında da doktorasını tamamlamıştır. Farmakognози ve Farmasötik Botanik alanında 2009 yılında doçent ve 2014 yılında ise profesörlük unvanını almıştır.

Doktora eğitimi için ve doktora eğitimi sonrasında 2000-2002, 2004 ve 2012 yıllarında Amerika Birleşik Devletleri, Mississippi Üniversitesi, Doğal Ürünler Araştırma Merkezi ve Eczacılık Fakültesi'nde araştırmalar yapmıştır. Ayrıca Öğretim Elemanı Değişimi Programı çerçevesinde 2006 yılında Fransa, Lille-2 Üniversitesi, Farmasötik Bilimler Fakültesi, 2014 yılında ise Lublin Medikal Üniversitesi, İnorganik Kimya Bölümü'nde ve 2019 yılında ise Amerika Birleşik Devletleri, Alabama Üniversitesi, Biyolojik Bilimler Bölümü'nde konuk araştırmacı olarak bulunmuştur.

Etnobotanik ve halk ilacı çalışmaları, Farmasötik Botanik ve Farmakognози alanlarında tıbbi bitkilerin fitokimyasal ve biyolojik aktivite çalışmaları, fitoterapi, aromaterapi, homeopati ve fitokozmetikler alanlarında çalışmalar yapmaktadır.

Uluslararası indekslerce taranan 85'in üzerinde makalesi ve 11 kitap bölümü bulunmaktadır. Uluslararası ve ulusal toplantılarda 150 kadar bildiri sunmuştur. Yönetiminde tamamlanan tezler ile birlikte çok sayıda uluslararası indekslerce taranan dergilerde hakemlik yapmaktadır. Alanı ile ilgili olarak pek çok derginin Editörler ve Yayın Kurulunda yer almaktadır. Bununla birlikte, Türkiye'de doğal kaynakların kullanılarak milli ilaç geliştirilmesi ve ilaç sanayiinin gelişimine katkıda bulunacak TÜBİTAK-MAM işbirliği ile gerçekleştirilen "Geleneksel Bitkisel Tıbbi Ürün Geliştirilmesi" projesinde danışman ve araştırmacı olarak görev almıştır.

2004 yılında Amerika Birleşik Devletleri Mississippi Üniversitesi Doğal Ürünler Araştırma Merkezi "USDA's International Scientific Enhancement Programme (ISEP) Award" ödülünü, 2010 yılında Hacettepe Üniversitesi Bilim ve Teşvik Ödülünü, 2011 yılında ise Türk Eczacıları Birliği Bilim ve Teşvik Ödülünü almıştır.

Sağlık Bakanlığı tarafından 2017 yılında yayımlanan Türk Farmakopesi'nin hazırlanmasında önemli başlıklardan birini oluşturan "Doğal Ürünler Çalışma Grubu"nda yer almıştır.

Merkezi Strasbourg'da bulunan Avrupa Konseyi bünyesindeki Avrupa Farmakopesi Homeopatik Ürünler Çalışma Grubu Uzmanı ve Türkiye Temsilci olarak görev yapmaktadır.

Sağlık Hizmetleri Genel M¼d¼rl¼ę¼, Fitoterapi ve Homeopati Bilim Komisyon Üyelięi yapmıştır. 2014 yılında Resmi Gazetede yayımlanan GETAT uygulamalarına ilişkin Sağlık Bakanlığı Fitoterapi Sertifikalı Eğitim Programları kapsamında pek çok Üniuersitede hekim ve kendi alanlarında uygulamak üzere diş hekimlerine eğitim vermektedir.

Sağlık Bakanlığı Türkiye İlaç ve Tıbbı Cihaz Kurumu'nda alanı ile ilgili olarak komisyonlarda yer almaktadır.

Eczacılıkta Uzmanlık Eğitimi kapsamında Fitofarmasi ve Klinik Eczacılık alanlarında eğitmenlik yapmaktadır.

Hacettepe Üniuersitesi Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulama ve Araştırma Merkezi M¼d¼r Yardımcısı ve Kozmetik Klinik Araştırmalar Etik Kurul Üyesi olarak görev yapmaktadır.

Türk Standartları Enstit¼s¼ TSE-MTC138 Homeopati unvanı almış tıp hekimlerinin hizmetleri CEN/TC427 Komisyon üyesidir.

Farmakognozi ve Fitoterapi Derneęi Yönetim Kurulu üyeliği yapmış, halen Uluslararası Homeopati Derneęi Başkanıdır. 2016 yılından itibaren Farmasötik Botanik Anabilim Dalı Başkanı ve 2021 yılından bu yana Hacettepe Üniuersitesi Eczacılık Fak¼ltesi Dekan Yardımcısıdır.

Evli ve bir ocuk annesidir.

ÖNSÖZ

Tıbbi ve aromatik bitkiler, insanlık tarihinin başlangıcından bu yana gıda, baharat, ilaç ve kozmetik alanlarında kullanıldıkları bilinen doğal kaynaklardır. Bu bitkilerin pek çok araştırmaya konu olan en önemli özellikleri tedavi amaçlı kullanımlarıdır. Söz konusu bu bitkilerin büyük bir kısmı doğadan toplansa da bir kısmı da kültüre alınmış olarak üretimi yapılmaktadır. Kökenini Anadolu'nun binlerce yıllık geçmişinden alan geleneksel kullanım bilgileri ile yüzyıllardır şifa hazinemizin bir parçası olmuşlardır. Bitkilerle tedavi, "geleneksel ve tamamlayıcı tıp sistemi" ve "modern tedavi sistemi" kapsamında dünyanın birçok ülkesinde uygulanmaktadır. Modern fitoterapi, rasyonel temelli bir farmakoterapinin parçası olup tıbbın alternatifi olarak görülmemelidir. Bazı fitofarmasötiklerin gelişim süreçlerine bakıldığında yüzyıllardır denenmiş, insanlar tarafından test edilmiş, dolayısıyla birçok endikasyon açısından günümüz sentetik ürünlerden daha üstün nitelikte olduğu aşikârdır. Ne yazık ki, şu anda fitoterapi hakkında ağırlıklı olarak ideolojik ve piyasa odaklı tartışmalar mevcuttur. Bu kaos içerisinde iyi temellere dayandırılmış bilgi yeterince yaygın değildir. Bu anlamda, çok sayıda tıbbi çay reçetesi içeren, tıbbi çay hazırlama olanaklarını ve kullanım alanlarını detaylıca açıklamaya çalıştığım çeviri kitabımın tüm meslektaşlarım ve sağlık çalışanlarına faydalı olmasını diliyorum.

"Tıbbi çay reçeteleri" eczacılar ve hekimler için yeni ve önemli bir el kitabıdır. İlk baskı, solunum ve üriner sistem hastalıklarında kullanılan 134 tıbbi çay reçetesi, kullanım alanları, yan etkileri, kontrendikasyonları ve pozolojisini; ayrıca çay karışımlarında kullanılan 78 adet bitkisel drog için detaylı monografları içermektedir. Hekimler, hastalarına tıbbi çay reçeteleri yazmak ve eczacılar da tıbbi çay formülasyonlarını hazırlamak için bu kitabı rehber olarak kullanabilirler. Hekim, eczacı ve hastalar arasındaki işbirliği için önemli bir kaynaktır.

Kitabın kalbini oluşturan tıbbi çay reçeteleri, Türk Farmakopesi ve diğer Avrupa Birliği üye ülkelerinin farmakopeleri ile EMA, ESCOP ve Komisyon E monografları başta olmak üzere fitoterapinin tüm önemli standart çalışmaları dikkate alınarak hazırlanmıştır. Tıbbi bitkilerle ilgili yeni bilimsel bulgular, etkileri ve riskleri ile ilgili literatürler de dahil edilerek tıbbi çay reçeteleri oluşturulmuştur. Bazı önemli çay droglarının (örneğin sarı kantaron ve öksürükotu gibi) uygulama riskleri yeniden değerlendirilmiştir. Bu nedenle tıbbi çay reçeteleri için kullanım alanları, yan etkileri, etkileşimleri ve kontrendikasyonları hakkındaki tüm bilgiler eklenmiştir.

Tıbbi çay reçetelerinde yer alan tüm bitkisel droglar, monografları halinde sunulmuştur. Fitoterapide iyi bilinen ve korunmuş tıbbi bitkilerin yanı sıra daha az kullanılan bazı bitkiler de monograflara dahil edilmiştir. Çoğu güncel araştırma sonuçlarından ve terapötik etkinliğin "kanıtından" yoksun olan bazı bitkilerin halk tıbbında derin köklere sahip olduğu bilinmektedir. Bu nedenle geleneksel tedavi sisteminin

ve tıbbi bitki hazinemizin değerli bir parçasını oluşturan ve karışımlarda yer alan bu bitkisel droglar hakkında da detaylı bilgiler verilmiştir. Okuyucu ve kullanıcı böylece tüm bitkilerin bileşenleri, olası kullanımları ve riskleri hakkında sağlam temellere dayanan bilgileri kitapta bulacaktır. Yeterli bilimsel kanıt bulunmadığından Komisyon E üyeleri tarafından “negatif” olarak değerlendirilen bitkiler reçetelerin verildiği kısımda gerekçeleri ile belirtilmiştir.

Monograflar bölümünde, tıbbi bitkisel drogların önemli bileşikleri, etkileri ve uygulama riskleri (yan etkiler, etkileşimler, kontrendikasyonlar) açıklanmış, doz önerileri verilmiş ve doğru çay hazırlama teknikleri belirtilmiştir. “Önemli notlar” bölümünde ise, okuyucu, drogların doğru parçalanma derecesi, farklı ekstraksiyon metodlarının tanımları, tıbbi çay ya da bitkisel drogların raf ömrü veya stabilitesi hakkında bilgiler bulacaktır. Aynı zamanda, birçok bitkisel drog için, parçalanma derecesinin ve ekstraksiyon süresinin bir fonksiyonu olarak sulu ortamda aktif madde salımının derecesi hakkında da bilgi edinecektir. Pirolizidin alkaloidleri (PA) içeren bitkisel droglar da belirtildiğinden, formülasyonlar belirli bileşenlere (örneğin PA içeren bitkisel droglar) göre özel olarak seçilebilir veya hariç tutulabilir. Dolayısıyla monografların yardımıyla, bir çay karışımının terapötik faydası, bileşenlerin farmakolojik özelliklerine ve açıklanan uygulama risklerine dayalı olarak hızlı bir şekilde değerlendirilebilir.

Okuyucular için bitkisel drog monograflarında bir endikasyon için uygun olan tıbbi bitki arandığında genel bir bakış açısı oluşmaktadır. Kitapta yer alan çay reçetelerinden ayrı bir çay karışımı oluşturulacaksa, bitkisel drogların çok iyi incelenmesi ve etkileşimlerinin iyi değerlendirilmesi gerekmektedir. İlgili endikasyonlarda listelenen bitkisel drogların eksiksiz olduğu iddia edilmemektedir, yalnızca temel bir kılavuz oluşturulması amaçlanmıştır. Kullanımları yalnızca halk hekimliğinde tavsiyelere dayandırılabilen droglar da açıkça işaretlenmiştir. Bu bitkilerin etkinliğine dair kanıtlar şu anda eksik olsa da, acele ve olumsuz bir yargıda bulunulmamalıdır. Sonuçta bitkisel kaynaklı etkin madde arayışları ve araştırmaları devam etmektedir ve farmakodinamik ve farmakokinetik etkileri henüz değerlendirme aşamasındadır.

Tıbbi bitkiler ve kullanılan kısımları (bitkisel droglar) hakkında bilgiler, içerikleri, olası kullanımları, etki mekanizmaları ve doğru uygulanmaları eczacılık mesleğinin temel becerisidir. Kitap, eczacılar tarafından tıbbi çayların eczanelerde hazırlanmasını ve eczacılık sanatını yerine getirerek hazırladıkları karışımları hastalarına sunmalarına ve fitoterapinin yayılmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Kullanımı fitoterapi konusunda uzman bilgisi gerektirir.

Sevgilerimle

Prof. Dr. İ. İrem Tatlı Çankaya

TEŞEKKÜR

Kitabımın tüm aşamalarının tamamlanmasını sabırla bekleyen ve desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen, hayatımın anlamı olan Sevgili eşim ve güler yüzlü oğluma,

İyi ki böyle bir ailenin ferdiyim dediğim Sevgili annem, babam, teyzelerim ve yüreği benimle atan kız kardeşlerime,

Farmasötik Botanik Anabilim Dalı olarak yürütmüş olduğumuz tüm akademik çalışmalarımızda her daim yanımda olan, fedakârca çalışan, kitabımın düzenlenmesine yardımcı olan, kız kardeşlerim olarak gördüğüm Sevgili bölüm arkadaşlarım Doç. Dr. Golshan Zare, Dr. Biol. Ceren Arıtuluk, Uzm. Biol. Yağmur Diker ve Ecz. Zeliha Parlar'a,

Tıbbi çay reçeteleri koleksiyonunda yer alan bitkisel drogların elde edildiği bitkilere ait bilimsel bitki çizimlerini yapan çok Sevgili arkadaşım Doç. Dr. Golshan Zare,

Kitabımın tercüme edilmesi gereken kısımlarında desteklerini sunan Sevgili Onur Eravcı'ya ve Ecz. Hilal Satıcıoğlu Ersöz'e,

Değerli bilgilerini benimle paylaşan dostum Doç. Dr. Emrah Bozkurt'a çok teşekkür eder, sevgilerimi sunarım.

İffet İrem Tatlı Çankaya

İÇİNDEKİLER

Genel Bilgiler	1
Tıbbi Çaylar (Tanım)	7
Tıbbi Çay Karışımları için Uygun Bitki Temini.....	10
Tıbbi Çay Hazırlama Metotları.....	15
Çay Hazırlama/ Ekstraksiyon Metotları.....	16
Su ile Ekstraksiyon	18
Dekoksiyon.....	18
İnfüzyon	19
Maserasyon.....	20
Tıbbi Çay Karışımlarında Bitkisel Drogların Miktarının Hesaplanması	21
Raf Ömrü/Dayanıklılık.....	22
Stok üretim / Çay Formülasyonları (NRF: Yeni Reçete Formülleri) için Son Kullanma Tarihleri	26
Solunum Sistemi Hastalıkları/Bronşiyal Hastalıklar	27
Solunum Sistemi Hastalıkları/Soğuk Algınlığı	90
Ağız ve Boğaz Hastalıkları	114
Üriner Sistem Hastalıkları	124
Bitkisel Drog Monografıları	189
Acı Pelin	189
Adaçayı Yaprağı.....	191
Alıç Çiçekli-Yapraklı Sürgünleri.....	194
Alman Papatyası/Tıbbi Papatya Çiçeği/Çiçek Durumu.....	197
Alman Süseni/Göksüsen Rizomu	201
Altınbaşakotu	203

Anadolu Adaçayı Yaprağı.....	205
Anason Meyvesi.....	207
Andızotu Kökü.....	209
Ardıç Meyvesi (Kozalakları)	211
Arnika Çiçeği	213
Aslanpençesi.....	215
Atkuyruğu/Kırkkilit Otu.....	217
Ayı Üzümü Yaprağı.....	219
Aynısafa Çiçeği.....	222
Ayrıkotu Rizomu.....	225
Banotu Yaprağı	227
Beşparmakotu/Kurtpençesi Rizomu.....	229
Böğürtlen Yaprağı.....	231
Civanperçemi	232
Çayırkraliçesi/Keçisakalı Çiçeği.....	235
Çuhaçiçeği/Tutya Kökü.....	237
Dağ Çileği Yaprağı	240
Dar Yapraklı Sinirotu/Damarlıca	241
Ebegümeci Çiçeği.....	244
Fasulye Meyve Kabuğu.....	246
Gözotu/Güzel gözlükotu	247
Güneşgülü.....	249
Hatmi/Delihatmi Kökü	251
Hatmi/Delihatmi Yaprağı.....	253
Hercai Menekşe Çiçekli Toprak Üstü Kısmı.....	255
Huşağacı Yaprağı	257
Ihlamur Çiçeği	259

Isırgan Kökü/Cılağan Kökü	262
Isırgan Yaprağı/Isırgan Otu	264
İzlanda Likeni	267
Karahindiba Toprak Üstü Kısmı	269
Karahindiba Toprak Üstü Kısmı ve Kökü	271
Karamürver Çiçeği	274
Kaşıkotu, Atyaran	277
Kayıskıran Kökü	279
Kediyağı Çiçeği	281
Kedibıyığı Yaprağı	283
Kekik	285
Kerkede Çiçeği/Bamya Çiçeği	287
Kırmızı Kantaron	288
Kırmızı Sandal Ağacı Odunu	290
Kırsenet	291
Kokulu Sumak Kök Kabuğu	292
Kuşburnu Meyvesi	293
Kuşburnu Yalancı Meyve Kabuğu	296
Mate Yaprağı	297
Maviyemiş/Likapa Meyvesi	299
Maydanoz Kökü	301
Maydanoz Kökü/Toprak Üstü Kısmı	303
Maydanoz Meyvesi	305
Meyan Kökü	307
Oğulotu Yaprağı	311
Öksürükotu Çiçeği	313
Öksürükotu Yaprağı	315

Peygamber Çiçeği/Mavikantaron çiçeği.....	317
Pilocarpus Yaprığı.....	319
Rezene Meyvesi.....	321
Saplı Meşe Kabuğu	324
Sarı Kantaron.....	326
Selamotu Kökü.....	330
Sığırkuyruğu/Gırç/Yünotu Çiçeği	332
Sofur Dalı.....	334
Söğüt/Ak Söğüt Kabuğu	336
Suyuncası Yaprığı.....	338
Sütotu/Poligala kökü/Polygala senega kökü.....	340
Şevketibostan/Topdiken	341
Taş Anasonu Kökü	343
Tıbbi Nane/Bahçe Nanesi Yaprığı.....	345
Turunç Çiçeği	347
Turunç Meyve Kabuğu	348
Yabani Kekik.....	350
Yakiotu	352
Kaynaklar	369

KISALTMALAR

AB-DDR	Alman Demokratik Cumhuriyeti (DDR) Farmakopesi (The Pharmacopoeia of the German Democratic Republic)
ACE	Anjiyotensin dönüştürücü enzim (Angiotensin converting enzyme)
ANP	Atriyal natriüretik peptid (Atrial Natriuretic Peptide)
BAnz	Federal Gazete (Deutscher Bundesanzeiger)
BfArM	Almanya Federal İlaç ve Tıbbi Cihaz Enstitüsü (Bundesinstitut für Arzneimittel und Medizinprodukte)
BGA	Federal Sağlık Ofisi (Bundesgesundheitsamt)
BgVV	Federal Tüketici Sağlığını Koruma ve Veterinerlik Enstitüsü (German Institute for Consumer Health Protection and Veterinary Medicine)
BHP	İyicil Prostat Hiperplazisi (Bening Prostatic Hyperplasia)
DAB	Alman Farmakopesi (Deutsches Arzneibuch)
DAC	Alman İlaç Kodeksi (Deutscher Arzneimittel-Codex)
DRF	Alman Reçete Formülü (Deutsche Rezeptformeln)
EB 6	DAB 6 ek cilt (Ergänzungsband zum DAB 6)
EMA	Avrupa İlaç Ajansı (European Medicines Agency)
ESCOF	Avrupa Bilimsel Fitoterapi Kooperatifi (European Scientific Cooperative on Phytotherapy)
GBTÜ	Geleneksel Bitkisel Tıbbi Ürünler
HMPC	Bitkisel Tıbbi Ürünler Komitesi (Committee on Herbal Medicinal Products)
NEP	Nötr metalloendopeptidaz
NRF	Yeni reçete formülleri (Neues Rezeptur-Formularium)
NYHA	New York Kalp Cemiyeti (New York Heart Association)
ÖAB	Avusturya Farmakopesi (Österreichisches Arzneibuch)
PA	Pirolizidin Alkaloidleri
Ph. Eur.	Avrupa Farmakopesi 6. Baskı (Europäisches Arzneibuch 6. Ausgabe)
Ph. Helv.	İsviçre Farmakopesi 10. Baskı (Schweizer Arzneibuch 10. Ausgabe)
Sta.-Zul.	BfArM Standart Ruhsatları (Standardzulassungen des BfArM)
WHO DSÖ)	World Health Organisation (Dünya Sağlık Örgütü)
Zul.-Nr.	Ruhsat numarası

KAYNAKLAR

(Kitabın tüm ekleri için geçerli kaynaklar listesidir)

1. Braun R (Hrsg). Standardzulassungen für Fertigarzneimittel mit 18. Akt. Lfg. Deutscher Apotheker Verlag, Stuttgart 2011
2. Bruchhausen F, Ebel S, Frahm AW, Hackenthal E (Hrsg). Hagers Handbuch der Pharmazeutischen Praxis (Band 7-9). 5. Auflage, Springer Verlag, Berlin 1992-94
3. Bundesanzeiger (BAnz): Monographien der Kommission E (Zulassungs und Aufbereitungskommission am BGA für den humanmed. Bereich, phytotherapeutische Therapierichtung und Stoffgruppe), Köln (Stand 1998)
4. Bundesvereinigung Deutscher Apothekerverbände (ABDA) (Hrsg). Kommission Deutscher Arzneimittel Codex (Bearb.). Deutscher Arzneimittel Codex (DAC). Govi Verlag, D-Eschborn und Deutscher Apotheker Verlag, Stuttgart 2015
5. Bundesvereinigung Deutscher Apothekerverbände (ABDA) (Hrsg). Kommission Deutscher Arzneimittel Codex (Bearb.). Neues Rezeptur-Formularium (NRF). Govi Verlag, Eschborn und Deutscher Apotheker Verlag, Stuttgart 2015
6. Deutsches Arzneibuch 6. Ausgabe mit 2. Nachtrag (DAB 6). R. V. Decker's Verlag, Hamburg 1951
7. Deutsches Arzneibuch 7. Ausgabe (DAB 7). Deutscher Apotheker Verlag, Stuttgart 1968
8. Deutsches Arzneibuch 8. Ausgabe (DAB 8). Deutscher Apotheker Verlag, Stuttgart 1978
9. Deutsches Arzneibuch 9. Ausgabe (DAB 9). Deutscher Apotheker Verlag, Stuttgart 1986
10. Deutsches Arzneibuch 1996 (DAB 1996). Deutscher Apotheker Verlag, Stuttgart 1996
11. Deutsches Arzneibuch-Deutsche Demokratische Republik 7. Ausgabe mit 9. Lieferung (DAB 7- DDR). Akademie Verlag, Berlin 1972
12. Egwa-Wiveda. Teekonzept. D-Asperg 1987
13. Ergänzungsbuch zum Deutschen Arzneibuch 6. Ausgabe (Erg.-B. 6) Deutscher Apotheker Verlag, Stuttgart 1953
14. Formulae magistrales Berolinensis (FMB) Neubearbeitung 1937
15. Formulae magistrales Germanicae (FMG) Deutscher Apotheker – Verein 1912
16. Forth W, Henschler D, Rummel W. Allgemeine und spezielle Pharmakologie und Toxikologie. 8. Auflage, Springer Verlag, Berlin 2001
17. Hänsel R, Keller K, Rimpler H. Hagers Handbuch der Pharmazeutischen Praxis (Band 4-6). 5. Auflage, Springer Verlag, Berlin 1992-94
18. Krause H. Deutsche Rezept Formeln (DRF). Verlag Dünker & Humblot, D-Berlin Lichterfelde 1959
19. List PH, Hörhammer L. Hagers Handbuch der Pharmazeutischen Praxis. 4. Neuauflage, Springer Verlag, Berlin 1977
20. Meyer G. Hausspezialität der Engel Apotheke. D- Freiburg i. Br. Persönliche Mitteilung
21. Österreichische Apothekerkammer (Hrsg). Formulae Austriacae (FA). Österreichischer Apothekerverlag, Wien 1970
22. Pahlow M. Das große Buch der Heilpflanzen. 3. Auflage, Gräfe und Unzer Verlag, München 1989
23. Pahlow M. Hausmittel in der Apotheke. 1. Auflage, Deutscher Apotheker Verlag, Stuttgart 1989
24. Pahlow M. Heilpflanzen-Sanfte Behandlung von Alltagsbeschwerden. S. Hirzel Verlag, Stuttgart 2000
25. Pahlow M. Heilkräuter -Tees. Meine besten Rezepte. S. Hirzel Verlag, Stuttgart 2000
26. Pharmacopoea Austriaca (ÖAB) mit 1. Nachtrag. Verlag der Österreichischen Staatsdruckerei, Wien 1981
27. Pharmacopoea Austriaca (ÖAB) mit 2. Nachtrag. Verlag der Österreichischen Staatsdruckerei, Wien 1991
28. Pharmacopoea Helvetica editio sexta (Ph. Helv.). Verlag Eidgenössische Drucksachen und Materialzentrale, Bern 1971
29. Pharmacopoea Helvetica editio septima inkl. Suppl. 1995 (Ph. Helv.). Verlag Eidgenössische Drucksachen und Materialzentrale, Bern 1994
30. Rauch E. Heilkräuterkuren: Aus dem Schatz der Naturmedizin. Falken Verlag, Niedernhausen/Ts. 1987
31. Roth H (Hrsg), Hänsel R. Teedrogen, Pharmazeutisches Ring Taschenbuch Kap. 10. Wissenschaftliche Verlagsgesellschaft Stuttgart 1993
32. Schilcher H. Phytotherapie in der Kinderheilkunde. 4. Aufl., Wissenschaftliche Verlagsgesellschaft Stuttgart 2006

33. Wagner H. Arzneidrogen und ihre Inhaltsstoffe. 6. Aufl., Wissenschaftliche Verlagsgesellschaft Stuttgart 1999
34. Weiss RF, Fintelmann V. Lehrbuch der Phytotherapie. 8. Aufl., Hippokrates Verlag, Stuttgart 1999
35. Weiss RF. Moderne Pflanzenheilkunde. 8. Aufl., Kneipp Verlag, Bad Wörishofen 1991
36. Wichtl M (Hrsg). Teedrogen und Phytopharmaka. 5. Aufl., Wissenschaftliche Verlagsgesellschaft Stuttgart 2009
37. Wurm G (Hrsg). Hagers Handbuch der Pharmazeutischen Praxis (Band 1). 5. Aufl., Springer Verlag, Berlin 1990
38. Carius W. Einfluß der Druckbehandlung auf die Freisetzung von Inhaltsstoffen aus Teedrogen (Dissertation). Mathematisch- Naturwissenschaftliche Fakultät der Universität des Saarlandes, Saarbrücken 1990
39. Niesel S. Untersuchungen zum Freisetzungverhalten und zur Stabilität ausgewählter wertbestimmender Pflanzeninhaltsstoffe unter besonderer Berücksichtigung moderner phytochemischer Verfahren (Dissertation). Fachbereich Pharmazie der Freien Universität Berlin, Berlin 1992
40. Ramm, Hansen. Brennesselextrakt bei rheumatischen Beschwerden. Dtsch. Apoth. Ztg. (DAZ) 39 Supplement, 1995
41. Scholz E, Bertram B. *Camelia sinensis* (L.) Der Teestrauch. Z. Phytoter. 16: 235-250, 1995
42. Müller EW, Schäfer C. Johanniskraut. Dtsch. Apoth. Ztg. (DAZ) 13: 1015-1022, 1996
43. Reuter HD. *Hypericum* als pflanzliches Antidepressivum. Z. Phytoter. 14: 239-254, 1993
44. Eichhorn A. Saponine in Phytopharmaka. Dtsch. Apoth. Ztg. (DAZ) 9: 723-724, 1996
45. Deutsches Arzneibuch- Deutsche Demokratische Republik 1983. Akademie Verlag, Berlin 1983
46. Schilcher H, Heil BM. Nierentoxizität von Wacholderzubereitungen. Z. Phytoter. 15: 205-213, 1994
47. Vogel G. *Aesculus hippocastanum* L. -Die Roßkastanie. Z. Phytoter. 14: 239-254, 1993
48. Miething H, Holz W. Menthol und Menthon in Pfefferminztees- Ermittlung der Freisetzungskinetiken. Pharm. Ztg. 133: 16-17, 1988
49. Wenzel P, Wegener T. Teufelskralle. Dtsch. Apoth. Ztg. (DAZ) 13: 1131-1144, 1995
50. Seidemann J. Lapacho, eine wiederentdeckte Heilpflanze der Inkas. Pharm. Ztg. 37: 28-32, 1997
51. Deutsches Arzneibuch 1997 (DAB 1997). Deutscher Apotheker Verlag, Stuttgart 1997
52. Deutsches Arzneibuch 1998 (DAB 1998). Deutscher Apotheker Verlag, Stuttgart 1998
53. Europäisches Arzneibuch 4. Ausgabe 1998 (Pharm. Eur. 1998). Deutscher Apotheker Verlag, Stuttgart 1998
54. Morck H. Johanniskraut: Dem Wirkprinzip auf der Spur. Pharm. Ztg. 31: 42-43, 1997
55. Wenzel P, Wegener T. Teufelskralle- ein pflanzliches Antirheumatikum. Dtsch. Apoth. Ztg. (DAZ) 13: 15-28, 1995
56. Chrubasik S, Wink, M. Rheumatherapie mit Phytopharmaka. Hippokrates Verlag, Stuttgart 1997
57. Seitz R. Welche Inhaltsstoffe sind wirksam? Dtsch. Apoth. Ztg. (DAZ) 1/2: 39-40, 1998
58. Fleurentin J, Mortier E. Entzündungshemmende und analgetische Wirkungen von *Harpagophytum procumbens* und *H. Zeyheri*. Aus: Chrubasik S, Wink M. Rheumatherapie mit Phytopharmaka: 68-76. Hippokrates Verlag, Stuttgart 1997
59. Chrubasik S. Biopharmazeutische Qualität und klinische Wirksamkeit von Zubereitungen aus *Harpagophytum*-Extrakt. Aus: Chrubasik S, Wink, M. Rheumatherapie mit Phytopharmaka: 77-85. Hippokrates Verlag, Stuttgart 1997
60. Schmelz H, Hämmerle HD, Springorum HW. Analgetische Wirkung eines Teufelskrallenextraktes bei verschiedenen chronisch-degenerativen Gelenkerkrankungen. Aus: Chrubasik S, Wink, M. Rheumatherapie mit Phytopharmaka: 86-89. Hippokrates Verlag, Stuttgart 1997
61. Lubliner A. Hauptwirkstoff Hyperfarin. Dtsch. Apoth. Ztg. (DAZ) 11: 50-51, 1998
62. Gruber K. Die Renaissance des Huflattich. Österreichische Apotheker Zeitung (ÖAZ) 4: 156-59, 1998
63. Butterweck V, Winterhoff H. Hypericine-Wirkstoffe von Johanniskraut im pharmakologischen Test auf antidepressive Aktivität. Z. Phytother. 2: 10 I, 1998
64. Heinrich M. Roter Lapacho-Tee. Z. Phytother. 2: 99, 1998
65. Wichtl M. Eisenkraut-*Verbena officinalis* L. Z. Phytother. 20: 353-358, 1999
66. Weber R. Dissertation Marburg 1995, erschienen in der Reihe Dissertationes Botanicae, Band 252, J. Cramer in Brüder Borntraeger Verlagsbuchhandlung, Berlin-Stuttgart 1995
67. ESCOP. Monographs on the medicinal uses of plant-drugs, Fascicule 1. Centre of complementary Health Studies, University of Exeter, UK 1996-1997
68. ESCOP. Monographs on the medicinal uses of plant-drugs, Fascicule 2. Centre of complementary Health Studies, University of Exeter, UK 1996-1997

69. ESCOP. Monographs on the medicinal uses of plant-drugs, Fascicule 3. Centre of complementary Health Studies, University of Exeter, UK 1997
70. ESCOP. Monographs on the medicinal uses of plant-drugs, Fascicule 4. Centre of complementary Health Studies, University of Exeter, UK 1997
71. ESCOP. Monographs on the medicinal uses of plant-drugs, Fascicule 5. Centre of complementary Health Studies, University of Exeter, UK 1997
72. ESCOP. Monographs on the medicinal uses of plant-drugs, Fascicule 6. Centre of complementary Health Studies, University of Exeter, UK 1999
73. Blaschke W, Hänsel R, Keller R, Reichling J, Rimpler H, Schneider G. Hagers Handbuch der Pharmazeutischen Praxis (Folgebände 2-3). 5. Aufl., Springer Verlag, Berlin 1997-1998
74. Raison J. *Arnika*-Arzneipflanze mit Tradition und Zukunft. Z. Phytother. 21: 33 ff, 2000
75. Brand N. Die Artischocke-eine Dekade interdisziplinärer Forschung. Z. Phytother. 20: 292-302, 1999
76. Siegers CP. Wirkungsmechanismus von Bärentrauben-Extrakten (Kongressbericht). Z. Phytother. 21: 93, 2000
77. Hölzl J. Baldrianwurzel. Z. Phytother. 19: 47-54, 1998
78. Melzig MF. Neue Aspekte zum Verständnis des Wirkmechanismus der aquaretischen Wirkung von Birkenblättern und Goldrutenkraut. Z. Phytother. 21: 193-196, 2000
79. Bader G. Die Goldrute. Z. Phytother. 20: 196-200, 1999
80. Melzig MF. Echtes Goldrutenkraut als entzündungshemmende Droge. Z. Phytother. 21: 67-70, 2000
81. Piyachaturawat P et al. Journal of Ethnopharmacology 66: 199-204, 1999
82. Falch B, Reichling J, Salber R. Ingwer, nicht nur ein Gewürz. Dtsch. Apoth. Ztg. (DAZ) 47: 4267-4278, 1997
83. Schuhbaum H, Franz G. Ingwer: Gewürz und vielseitige Arzneipflanze. Z. Phytother. 20: 203-209, 2000
84. Wagner H, Seitz R. Lapacho. Z. Phytother. 19: 226-238, 1998
85. Willuhn G. Der Lein oder Flachs-*Linum usitatissimum* L.. Z. Phytother. 20: 120-126, 1999
86. Frohne D. Mate-*Ilex paraguariensis* St.Hil.. Z. Phytother. 20:53-58, 1999
87. Isaac O. Die Ringelblume-eine alte Arzneipflanze neu betrachtet. Z. Phytother. 21: 138-142, 2000
88. Paper DH, Marchesan M. Spitzwegerich (*Plantago lanceolata* L.). Z. Phytother. 20: 231-238, 1999
89. Chrubasik S. Weidenrindenextrakt. Dtsch. Apoth. Ztg. (DAZ) 33: 3825-3827, 2000
90. Kiefl B, Franz, F. Nur heißes Wasser? Z. Phytother. 1:31-36, 1998
91. Dorsch W, Loew D, Meyer-Buchtela E, Schilcher H. Kinderdosierungen von Phytopharmaka. 2. Überarbeitete Aufl., Kooperation Phytopharmaka, Bonn 1998
92. Geleijnse JM. Arch Intern Med 159: 2170-2174, 1999
93. Metz G. Teetrinken als Königsdisziplin. Pharm. Ztg. 31: 2526-2530, 2000
94. Niwelinski J. Übermäßiger Teegegenuß. DMW 39: 1497, 1983
95. Ludewig E. Tee als Genuss-, Vorbeugungs- und Heilmittel. VGM 5: 185-192, 1992
96. Linde OK. Antidepressiva und Schwarztee. Dtsch. Apoth. Ztg. (DAZ) 35: 3306-3308, 1994
97. Ludewig R. Schwarzer und Grüner Tee als Genuss- und Heilmittel. Dtsch. Apoth. Ztg. (DAZ) 24: 2203-2215, 1995
98. Fa. Alsitán. Peruanischer Magentee bei funktionellen Oberbauchbeschwerden (Fachinformation). Greifenberg 1998
99. Siegers CP. Cystus-Sud zur Ausleitung von Cadmium bei Rauchern (Abschlussbericht Pilotstudie). Gross Sarau 1999
100. Petereit F. Polyphenolische Inhaltsstoffe und Untersuchungen zur entzündungshemmenden Aktivität der traditionellen Arzneipflanze *Cistus incanus* L. (Cistaceae). Inauguraldissertation der westfälischen Wilhelms-Universität Münster 1992
101. Naturprodukte Dr. Pandelis GmbH. Persönliche Mitteilungen. Glandorf 2001
102. Gerhard Wichmann GmbH/LEFO Insitut. Antioxidative Aktivität von wässrigem Cystusextrakt (Prüfbericht). Ahrensburg 2000
103. Gerhard Wichmann GmbH/LEFO Insitut. Amtimikrobielle Wirksamkeit von Cystus wässriger Extrakt (Prüfbericht Nr. 3238-1). Ahrensburg 1999
104. Wiese G. Neurodermitisbehandlung mit Cystus-Teekraut. Naturheilpraxis mit Naturmedizin 7: 1069-1071, 1996
105. Seidemann J. Angurate, ein Magentee aus dem Reich der Inkas. Pharm. Ztg. 41: 52-61, 1997
106. Immodal Pharmaka GmbH. Krallendorn: Extractum Radicis Uncariae tormentosae (WILLD.) DC pentacyclae, Erfahrungen bei therapeutischen Anwendungen. A-Volders/Tirol 1996

107. Reinhard KH. *Uncaria tomentosa* (WILLD.) DC. -Cat's Claw, Una de gato oder Katzenkralle. Z. Phytother. 18: 112-121, 1997
108. Wurm M et al. Pentacyclic Oxindole Alkaloids from *Uncaria tomentosa* induce Human endothelial cells to release Lymphocyte-Proliferation-Regulating Factor. Planta Medica 64: 701-704, 1998
109. Keplinger K et al. *Uncaria tomentosa* (WILLD.) DC- Ethnomedicinal use and new pharmacological, toxicological and botanical results. Journal of Ethnopharmacology 64: 23-34i 1999
110. Fa. Nestmann. Persönliche Mitteilungen. Zapfendorf/Bamberg 2000
111. Vogler BK, Pittler MH, Ernst E. Feverfew as a preventive treatment for migraine: a systematic review. Cephalalgia 18: 704-708, 1998
112. Fa. Nestmann. Produktinformation Nemagran. Zapfendorf/Bamberg 1997
113. Schulz H, Steuer B, Schütze W. Rotbusch-Tee. Dtsch. Apoth. Ztg. (DAZ) 33: 3809-3815, 2000
114. Czygan FC: Rotbusch- Tee derzeit en vogue. Dtsch. Apoth. Ztg. (DAZ) 45: 4322-4324, 1998
115. Friedrich M, Schiebel-Schloser G, Theurer C. Buchweizenkraut. Dtsch. Apoth. Ztg. (DAZ) 7: 723-728. 1999
116. Müller A, Schiebel-Schloser G. Buchweizen. 1. Aufl., Wissenschaftliche Verlagsgesellschaft Stuttgart 1998
117. Stadelmann I. Die Hebammensprechstunde. 10. Aufl., Eigenverlag, Ermengerst 1999
118. Stadelmann I. Persönliche Mitteilungen 2001
119. Europäisches Arzneibuch Nachtrag 2000 (PhEur 2000). Deutscher Apotheker Verlag, Stuttgart. Govi-Verlag – Pharmazeutischer Verlag GmbH, Eschborn 2000
120. Deutsches Arzneibuch 1998 (DAB 1998). Deutscher Apotheker Verlag, Stuttgart. Govi-Verlag – Pharmazeutischer Verlag GmbH, Eschborn 1998
121. Deutsches Arzneibuch 2000 (DAB 2000). Deutscher Apotheker Verlag, Stuttgart. Govi-Verlag – Pharmazeutischer Verlag GmbH, Eschborn 2000
122. Hensel A, Hose S. Indische Flohsamenschalen. Dtsch. Apoth. Ztg. (DAZ) 36: 55-63, 2001
123. Fintelmann V, Wegener, T. *Curcuma longa* – eine unterschätzte Heilpflanze. Dtsch. Apoth. Ztg. (DAZ) 32: 53-63, 2001
124. Vutyavanich T et al. Obstet. Gynecol. 97: 577-582, 2001
125. Food and Drug Administration, 63 Federal Register 81 02 vom 18. 2. 1988
126. Gehrman B, Melzig M. Grindeliakraut. Dtsch. Apoth. Ztg. (DAZ) 46: 69-75, 2002
127. Kaul R. Hamamelisblätter. Dtsch. Apoth. Ztg. (FAZ) 5: 115-120, 2001
128. Nöldner M. Johanniskraut und Arzneimittelinteraktionen. Dtsch. Apoth. Ztg. (DAZ) 31: 43-45, 2001
129. Wurglics M et al. Aktuelle Johanniskrautforschung. Dtsch. Apoth. Ztg. (DAZ) 10: 67-95, 2002
130. Hitzinger T et al. Die alte junge Kamille. Pharm. Ztg. 5: 22-30, 2003
131. Mailhammer B, Paper DH. Franz G. Abführtees: definierte Arzneipflanzen-extrakte auch aus ders Teetasse. Pharm. Ztg. 8: 18-27. 2003
132. Bielenberg J. Vergiftung durch Lakritze. Dtsch. Apoth. Ztg. (DAZ) 35: 36-43, 1999
133. Chrubasik S, Pollak S. Teufelskärllenzwurzelextrakt bei schmerzhafter Arthrose und Rückenschmerzen Z. Phytother. 23: 120-215, 2001
134. Wegener T, Winterhoff H. Zubereitungen aus der südafrikanischen Teufelskralle. Dtsch. Apoth. Ztg. (DAZ) 47: 121-129, 2001
135. Chrubasik S, Pollak S. Wirksamkeit von Weidenrindenextrakt bei Schmerzen. Z. Phytother. 23: 263-266, 2002
136. Wagner J, Biegert C, Heide L. Aktuelle Forschungsergebnisse zur Weidenrinde. Pharm. Ztg. 13: 21-32, 2003
137. Vierling W et al. Crataegusextrakte. Dtsch. Apoth. Ztg. (DAZ) 46: 59-64
138. Zimt, ein Antidiabetikum? Dtsch. Apoth. Ztg. (DAZ) 36: 8, 2000
139. Krützfeldt K. Zimt-der Duft des Paradieses. Dtsch. Apoth. Ztg. (DAZ) 51/52: 52-59, 2002
140. Arzneimittelkommission der Deutschen Apotheker: Vorbehalte gegen Fenchel- und Anistee. Dtsch. Apoth. Ztg. (DAZ) 29: 18, 2002
141. Arzneimittelkommission der Deutschen Apotheker: Pyrrolizidinalkaloidhaltige Drogen im Handverkauf. Pharm. Ztg. 46: 87, 2001
142. Wichtl M. Baldrian. Z. Phytother. 24:87-92, 2003
143. Wichtl M. Hopfen. Z. Phytother. 24: 93-98, 2003
144. Schapowal A. Randomised controlled trial of butterbur and cetirizine for treating seasonal allergic rhinitis. Br. med. J. 324: 144, 2002
145. Uehleke B. *Hypericum* Interaktionen- ein Update. Z. Phytother. 22: 193, 2001
146. Bielenberg J. Isoflavonoide als Mediatoren antiinflammatorischer und antiallergischer Wirkungen der Süßholzwurzel. Z. Phytother. 22: 289-2293, 2001

147. Hose S. Ders Wermut-*Artemisia absinthium* L. Z. Phytother. 23: 187-194
148. Bertram B, Bartsch H. Krebsprävention durch grünen Tee: Wirklichkeit und Wunschdenken. Wien. Med. Wschr. 152: 153-158, 2002
149. Czygan FC. Der Rotbusch-Tee-*Aspalathus linearis*. Z. Phytother. 23: 295-298, 2002
150. Phytotherapie in der Gynäkologie. Z. Phytother. 24: 30-36, 2003
151. Gonzalez M et al. Hypoglycemic activity of olive leaf PlantMed. 58: 513, 1992
152. Esdom I. Folia oleae- eine neue blutdrucksenkende Droge. Planta Med. 2:51 145-148, 1954
153. Hansen K et al. Isolation of an Angiotensin Converting Enzyme (ACE) inhibitor from *Olea europaea* and *Olea lancea*. Phytomedicine Vol.2 (4): 319-325. Gustav Fischer Verlag, D-Stuttgart, Jena, New York 1996
154. Genthaler B. Extrakt aus Pestwurzblättern lindert allergische Rhinitis. Pharm. Zeitung 3: 19-20, 2003
155. Feldhaus HW. *Cistus incanus* ssp. *tauricus* ein altes griechisches Volksheilmittel zur nebenwirkungsfreien Aphentherapie. GZM Praxis und Wissenschaft: 4: 6-10, 2002
156. Kiesewetter H. *Cistus* Sud zur lokalen Behandlung der Tonsillopharyngitis. EHK 11: 792-793, 2002
157. Wichtl M (Hrsg). Teedrogen und Phytopharmaka. Ein Handbuch für die Praxis auf wissenschaftlicher Grundlage. 5. Aufl., Wissenschaftliche Verlagsgesellschaft Stuttgart 2009
158. Deutsches Arzneibuch 2012 (DAB 2012). Deutscher Apotheker Verlag, Stuttgart 2012
159. Europäisches Arzneibuch 4. Ausgabe 2002 (PhEur 4). Deutscher Apotheker Verlag, Stuttgart 2002
160. Europäisches Arzneibuch 5. Ausgabe 2005 (PhEur 5). Deutscher Apotheker Verlag, Stuttgart 2005
161. Europäisches Arzneibuch 8. Ausgabe inkl. 1. bis 3. Nachtrag (PhEur 8.0-8.3). Deutscher Apotheker Verlag, Stuttgart 2015
162. Blaschek W, Ebel S, Hackenthal E, Holzgrave U, Keller K, Reichling J, Schulz V (Hrsg). Hagers Enzyklopädie der Arzneistoffe und Drogen. 6. Aufl., Wissenschaftliche Verlagsgesellschaft Stuttgart 2007
163. Hagers Enzyklopädie der Arzneistoffe und Drogen. Springer-Verlag 2015
164. http://www.medizinalpflanzen.de/systematic/6_droge/berber-r.htm. Zugegriffen am 01.07.2015
165. Bur. M. Hirsch-Apotheke Hermeskeil (www.teemixer.de). Zugegriffen am 01.07.2015
166. Brasch G. Phytotherapeutika Hormonmodulation- neue Perspektiven der komplementären Onkologie. Z. Phytother. 34 (03): 106-111, 2013
167. <http://apps.who.int/medicinedocs/documents/s14213e/s14213e.pdf-page=41>. Zugegriffen am 01.07.2015
168. Hörhammer et al. Phytochemistry. 8: 1605,1969
169. HMPCC (Committee on Herbal Medicinal Products) monographs: Overview of recommendations for the uses of herbal medicinal products in the pediatric population. European medicines agency/ Science medicines health: 09-2014
170. http://www.awl.ch/heilpflanzen/salvia_sclera/muskatellersalbei.htm. Zugegriffen am 01.07.2015
171. Brasch G. Phytotherapeutika und Hormonmodulation- neue Perspektiven der komplementären Onkologie. Z. Phytother. 34(03): 106-111, 2013
172. Gensthaler G. Wasserdost-Medizin für Verschnupfte; <http://ptaforum.pharmazeutische-zeitung.de/index.php?id=1389>. Zugegriffen am 01.07.2015
173. Maas M, Hensel A. *Eupatorium perfoliatum* L. -Alte Arzneipflanze neu entdeckt. Z. Phytother. 29(5): 249-254, 2008
174. Hitova, L, Melzig MF. *Cichorium intybus* L., Gemeine Wegwarte. Z. Phytother. 35:98-202, 2014
175. Vonhoff C, Winterhoff H. Kardiale Effekte von *Lycopus europaeus* L. im Tierexperiment. Z. Phytother. 27: 110-119, 2006
176. Hiller K. *Sanicula europaea* L. -Samikel. Z. Phytother. 26: 251-254, 2005
177. Schmidt M. Artischocke: Heilpflanze mit hepatotropen Eigenschaften; Phytokompass 3: 12-13, 2015
178. Baumgarten O, Melzig MF. *Arcticum lappa* L. Z. Phytother. 35: 298-304, 2014
179. Nieber K. Curcumin Antiinflammatorische Wirkung, neue Applikationsformen und klinische Studien. Z. Phytother. 36: 63-68, 2015
180. Goyvaerts B, Seelinger G, Bruhn S. Curcumin bei entzündlichen Erkrankungen. EHK 64: 14-20, 2015
181. Blumenthal M (Hrsg), Busse W.R., Goldberg A., Gruenwald J., Hall T., Riggins C.W., Rister R.S.. The Complete German Commission E Monographs. Boston, Mass: Integrative Medicine Communications, 1998
182. Chrubasik C, Maier T, Dawid C, Torda T, Schieber A, Hofmann T, Chrubasik S. An observational study and quantification of the actives in a supplement with *Sambucus nigra* and *Asparagus officinalis* used for weight reduction. Phytother Res. 22: 913-8. 2008
183. Chrubasik S, Droste C, Black A. Asparagus-P cannot compete with first-line diuretics in lowering the blood pressure in treatment- requiring antihypertensives. Phytother Res. 23: 1345-6, 2009

184. Chrubasik S, Droste C, Dragano N, Glimm E, Black A. Effectiveness and tolerability of the herbal mixture Asparagus-P on blood pressure in treatment-requiring antihypertensives. *Phytomedicine*. 13: 740-2, 2006
185. Dartsch PC. Effect of Asparagus-P on cell metabolism of cultured kidney and inflammation-mediating cells. *Phytother Res*. 22: 1477-81, 2008a
186. Dartsch PC. The potential of Asparagus-P to inactivate reactive oxygen radicals. *Phytother Res*. 22: 217-22, 2008b
187. Huang X, Kong L. Steroidal saponins from roots of *Asparagus officinalis*. *Steroids*. 71: 171-6, 2006
188. Mitchell SC. Asparagus, urinary odor, and 1,2-dithiolane-4-carboxylic acid. *Perspect Biol Med* 2013; 56: 341-51.
189. Nakabayashi R, Yang Z, Nishizawa T, Mori T, Saito K. Top-down Targeted Metabolomics Reveals a Sulfur-Containing Enzyme in *Asparagus officinalis*. *J Nat Prod*. 78: 1179-83, 2015
190. Pelchat ML, Bykowski C, Duke FF, Reed DR. Excretion and perception of a characteristic odor in urine after asparagus ingestion: a psychophysical and genetic study. *Chem Senses*. 36: 9-17, 2011
191. Sanae M, Yasuo A. Green asparagus (*Asparagus officinalis*) prevented hypertension by an inhibitory effect on angiotensin-converting enzyme activity in the kidney of spontaneously hypertensive rats. *J Agric Food Chem*. 61: 5520-5, 2013
192. Gumpert N. <http://www.dr-gumpert.de/html/wiesenknopf.html>. Zugriffen am 01.07.2015
193. Kräuter-Verzeichnis.de. <http://www.kraeuter-verzeichnis.de/kraeuter/wundklee.shtml>. Zugriffen am 02.07.2015
194. Gumpert N. http://www.dr-gumpert.de/html/wundklee_anthyllis_vulneraria.html. Zugriffen 02.07.2015
195. Jameda.de. <http://www.jameda.de/hausmittel/wiesenknopfkraut-tee/>. Zugriffen 02.07.2015
196. Madaus G. Lehrbuch der Biologischen Heilmittel (Bd.10). Nachdruck der Ausgabe Leipzig 1938. Media-med-Verlag, Ravensburg 1990
197. <http://www.kraeuter-verzeichnis.de/frauenkraeuter/frauenkraeuter---heilkraeuter-spezial-fuer-frauen.shtml>. Zugriffen am 02.07.2015
198. Goyvaerts B, Bruhn S. Wirksamkeit des Rhodiola-rosea-Spezialextraktes SHR-5 bei Burn-out und Erschöpfungssyndrom- Ergebnisse einer Praxisstudie. *Z. Phytother*. 33-P13 DOI:10.1055/s-0032-1313253, 2012
199. Schramm E, Melcher S, Tremmel S, Koch E. Positive Effekte des *Rhodiola-rosea*- Extrakts WS' 1375 in einem Tiermodell für zirkadiane Schlaf-Wach-10.1055/s-0035-1565956, 2015
200. Kasper S, Dienel A. *Rhodiola-rosea*-Extrakt in der Behandlung von Stress-Symptomen. *Z. Phytother*. 33- P18 DOI: 10.1055/s-0032-1313258, 2012
201. Biller A, Grünwald J, Bentley C, Busch R. Wirksamkeit und Verträglichkeit eines *Rhodiola-rosea*-Extrakts bei älteren Erwachsenen mit verminderter körperlicher und geistiger Vitalität. *Z. Phytother*. 29-V4 DOI: 10.1055/s-2008-1047809, 2008
202. Brown RP, Gerbarg PL, Ramazanov Z. *Rhodiola rosea*: A Phytomedicinal Overview. *Herbal Gram*. 56: 40-52, 2002.
203. Schneider E, Genthler B. *Rhodiola rosea*, die Rosenwurz-Eine altbekannte Nutzpflanze wird als Adaptogen wiederentdeckt. *Dtsch. Apoth. Ztg. (DAZ)* 13: 1401-1406, 2006.
204. Panossian A, Wagner H. Stimulating effect of adaptogens: an overview with particular reference to their efficacy following single dose administration. *Phytother Res Vol 19 Issue 10: 819-838*, 2005
205. *Ph. Helv*. 11 -Supplement 11.02.2015; Swissmedic, CH-Bern, 2015
206. Europäisches Arzneibuch 8. Ausgabe 2015 (Ph. Eur. 8). Deutscher Apotheker Verlag, Stuttgart 2015
207. Deutsches Arzneibuch 2012 (DAB 2012). Deutscher Apotheker Verlag, Stuttgart 2012
208. Pharmacopoea Austriaca (ÖAB). Verlag der Österreichischen Staatsdruckerei, Wien 2015
209. Werner S, Genthler B. Die Regel muss nicht schmerzhaft sein. *Dtsch. Apoth. Ztg. (DAZ)* 144: 42 ff., 2015
210. Daily JW et al. Efficacy of Ginger for Alleviating the Symptoms of Primary Dysmenorrhea: A Systematic Review and Meta-analysis of Randomized Clinical Trials. *PainMed*: on-line 14. Juli, 2015
211. Schauss AG et al. Antioxidant Capacity and Other Bioactivities of the Freeze-Dried Amazonian Palm Berry, *Euterpe oleracea* Mart. (Acai). *J. Agric. Food Chem*. 54: 8604-8610, 2006
212. Heinrich M, Dhanji T, Casselman I. Acai (*Euterpe oleracea* Mart.). *Z. Phytother*. 33: 140-150, 2012
213. Liebisch F. Kulturblatt Aronia. Bildungs- und Beratungszentrum Arenenberg Technical Report. January 2016 DOI: 10.12130/RG.2.1.3644.5203, 2016
214. Holzhauser P. Mit Bedacht kombinieren. *DHZ – Deutsche Heilpraktiker Zeitschrift* 4: 32-39, 2017
215. Laté KP. *Aronia melanocarpa* (Michx.) Elliot- die Schwarze Apfelbeere *Z. Phytother*. 33: 249-254, 2012

216. Thi ND, Hwang ES. Bioactive Compound Contents and Antioxidant Activity in Aronia (*Aronia melanocarpa*) Leaves Collected at Different Growth Stages *Prev. Nutr. Food Sci.* 19(3): 204-212, 2014
217. www.aroniabeere.de/gesundheit/inhaltsstoffe/
218. www.apfelbeere.org/eigenschaften.html
219. Potterat Olivier. Goji *Lycium barbarum* and *L. chinense*. *Phytochemistry, Pharmacology and Safety in the Perspective of Traditional Uses and Recent Popularity.* *Planta Med* 76(1): 7-19, 2010
220. Castro JC, Maddox JD, Ima'n SA. *Exotic Fruits Reference Guide* (Elsevier Inc.): 97-105, 2018
221. Langley PC, Pergolizzi JV, Taylor R, Ridgway C. Antioxidant and Associated Capacities of Camu Camu (*Myrciaria dubia*): A Systematic Review. *J. Altern. Complement. Med* (Volume 21) 1: 8-14, 2015
222. Aguia JPL, Souza FCA. Antioxidants, Chemical Composition and Minerals in Freeze-Dried Camu-Camu (*Myrciaria dubia* (H.B.K.) Mc Vaugh) Pulp. *Food and Nutrition Sciences* 6: 869-874, 2015
223. Ali K, Shuaib M, Ilyas M, Hussain FIR, Hussain FID. Medicinal Uses of Chemical Extraks from *Withania somnifera* and Its Antimicrobial Activity: A Mini-Review. *PSM Microbiology Volume 2, Issue 1: 20-23, 2017*
224. Jeannin JM. *Withania somnifera*. www.karger.com/Article/Pdf/455384, 2017
225. Radix Withaniae; in WHO monographs on selected medicinal plants. Vol. 4 (World Health Organization. ISBN 978 92 4 154705 5): 373-391, 2005
226. Azgomi RND, Zomorodi A, Nazemyieh H et al. Effects of *Withania somnifera* on Reproductive System: A Systematic Review of the Available Evidence. *BioMed Research International*, Article ID 4076430 <https://doi.org/10.1155/2018/4076430>, 2018
227. Kalra R, Kaushik N. *Withania somnifera* (Linn.) Dunal: a review of chemical and pharmacological diversity. *Phytochem Rev* DOI: 10.1007/s11101-017-9504-6, 2017
228. Mandal A, Reddy JM. A review on potential therapeutic uses of *Withania somnifera*. *World Journal of Pharmaceutical Research.* Volume 6, Issue 7, 846-860, 2017
229. <https://www.moringagarden.eu/Informationen/Info-s-ueber-MoringaGarden/Unsere-Analysen/>
230. Kou X, Li B, Olayanju JB, Drake JM, Chen N. Nutraceutical or Pharmacological Potential of *Moringa oleifera* Lam. *Nutrients* 10(3): 343, 2018
231. Borges Teixeira EM, Barbieri Carvalho MR, Neves VA, Silva MA, Arantes-Pereira L. Chemical characteristics and fractionation of proteins from *Moringa oleifera* Lam. *Leaves Food Chemistry*; 147: 51-54, 2014
232. Vergara-Jimenez M, Almatrafi MM, Luz Fernandez ML. Bioactive Components in *Moringa oleifera* Leaves Protect against Chronic Disease. *Antioxidants*; 16:93-105, 2017
233. Ingale SP, Gandh FP. Effect of aqueous extract of *Moringa oleifera* leaves on pharmacological models of epilepsy and anxiety in mice. *International journal of epilepsy*; 3: 12-19, 2016
234. Mauliko NE, Hendro W, Saputro SH, Kristina TN. Anti-Tuberkular Activity of extract and Compounds of Noni (*Morinda citrifolia* Linn): *Int J Pharm Pharm Sci*, Vol 9, Issue 12, 105-109
235. Mahattanadul S, Nima S, Kasiwong S, Tewtrakul S, Tansakul P. Selective Inos and COX-2 inhibition of *Morinda citrifolia* (Noni) fruit extract in rat gastric ulcerated mucosa. *Planta Med*; 78- PD60, 2012
236. Bartnicka A, A Seidel A, M John M, Basar-Maurer S, Westendorf J, Algenstaedt P. Nonisafit senkt signifikant den HbA1c bei Patienten mit Typ-2-Diabetes. *Diabetologie und Stoffwechsel*; 8 – P121, 2013
237. Torres M, Magalhães I, Mondêgo-Oliveira R, Cortez de Sá J, Lima Rocha A, Abreu-Silva AL. Pharmacological Applications of *Morinda citrifolia*. *Phytother. Res.* 31: 971-979, 2017
238. West BJ, Deng S, Isami F, Uwaya A, Jarakae Jensen C. the Potential Health Benefits of Noni Juice: A Review of Human Intervention Studies: *Foods*; 7, 58, 2018
239. ThyagaRajan S, Rethinam P, Pratap UP. Pharmacological properties and clinical applications of *Morinda citrifolia* L. *Intl. J. Noni Res* 10 (1&2), 2015
240. Brow AC: Anticancer Activity of *Morinda citrifolia* (Noni) Fruit. A Review. *Brow AC Phytother. Res.* Published on-line in Wiley Online Library (wileyonlinelibrary.com) DOI: 10.1002/ptr.4595, 2012
241. Potterat O, Hamburger M. *Morinda citrifolia* (Noni) Fruit- *Phytochemistry, Pharmacology, Safety.* *Planta Med* 73 191-9, 2007
242. Thorat BS, Kambale AR, Patil KM. Noni fruit crop is a versatile medicinal plant. *Journal of Medicinal Plants Studies*; 5(5): 247-249, 2017
243. Almeida Lopes M, Sanches AG, de Sousa JA, de Oliveira Silva E. *Noni-Morinda citrifolia* L.. *Exotic fruits Academic press* 319-325, 2018
244. Carrillo-Lopez A, Yahia EM. *Noni (Morinda citrifolia* L.. *Postharvest biology and technology of tropical and subtropical fruits Woodhead Publishing Limited* 51-62, 2011
245. <https://www.moringagarden.eu/Informationen/Info-s-ueber-MoringaGarden/Unsere-Analysen/>

246. Kou X, Li B, Olayanju JB, Drake JM, Chen N. Nutraceutical or Pharmacological Potential of *Moringa oleifera* Lam. *Nutrients* 10(3): 343, 2018
247. Borges Teixeira EM, Barbieri Carvalho MR, Neves VA, Silva MA, Arantes-Pereira L. Chemical characteristics and fractionation of proteins from *Moringa oleifera* Lam. *Leaves Food Chemistry*; 147: 51-4, 2014
248. Vergara-Jimenez M, Almatrafi MM, Luz Fernandez ML. Bioactive Components in *Moringa oleifera* Leaves Protect against Chronic Disease. *Antioxidants*; 16:93-105, 2017
249. Ingale SP, Gandh FP. Effect of aqueous extract of *Moringa oleifera* leaves on pharmacological models of epilepsy and anxiety in mice. *International journal of epilepsy*; 3: 12-19, 2016
250. Mühlbauer R: Chia-Samen. Wirklich ein Superfood? www.apotheken-umschau.de/Ernaehrung/Chia-Samen-Wirklich-ein-Superfood-491003.html, 2018
251. Yurt M, Gezer C. the functional Properties of chia (*Salvia hispanica*) seeds and their effects on health. *GIDA* 43 (3): 446-460, 2018
252. Carillo et al. content of nutrients component and fatty acids in chia seeds (*Salvia hispanica* L.) cultivated in ecuador. *Asian J Pharm Clin Res*, Vol 11, Issue 2, 387-390, 2018
253. Parker J et al. Therapeutic Perspectives on Chia Seed and Its Oil: A Review. *Planta Med*; 84: 606-612, 2018
254. Falco B, Amato M, Lanzotti V. Chia seeds products: an overview. *Phytochen Rev* 16:745-760, 2017
255. Marcinek K, Krejpcio Z. chia seeds (*Salvia hispanica*): health promoting properties and therapeutic applications- a review. *Rocz Panstw Zakl Hig*;68(2):123-129, 2017
256. Ertaş-Öztürk Y, Şanlıer N. Chia seed (*Salvia hispanica* L.): it's place in nutrition and relation with health- a review. *Carpathian Journal of Food Science and Technology* 2017, 9(4), 101-111. 2017
257. Vierling CH. Zum vasodilatierenden Effekt des antidiabetisch wirkenden Hintonia-latiflora-Extraktes: *In-vitro*-und *In-vivo*-Messungen. Inaugural-Dissertation zur Erlangung der tiermedizinischen Doktorwürde der Tierärztlichen Fakultät der LMU München, 2005
258. Korecova M, Hladikova M. Treatment of mild and moderate type-2 diabetes: Open prospective trial with Hintonia latiflora extract. *Eur J Med Res*: 19:16, 2014
259. Schmidt M, Hladikova M. Hintonia-Konzentrat zur diätetischen Behandlung von erhöhten Blutzuckerwerten. *Sonderdruck Naturheilpraxis* 2, 2014
260. Fischer H. Frauenheilpflanzen: Die 35 wichtigsten Pflanzen und wie sie wirken. Herbig FA ISBN: 9783776628470 1. Auflage, 2019
261. Fischer H. Frauenheilbuch- Naturheilkunde, medizinisches Wissen und Selbsthilfe Tipps für eine ganzheitliche Frauengesundheit. Nymphenburger ISBN: 3485010138 4. Auflage, 2012
262. T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, Geleneksel Bitkisel Tıbbi Ürünler Yönetmeliği, <https://www.titck.gov.tr/mevzuat/geleneksel-bitkisel-tibbi-urunler-yonetmeliği-27122018172728>
263. Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization) www.who.org.
264. Avrupa Farmakopesi (European Pharmacopeia), 10th Edition, Strasbourg, 2020.
265. European Medicines Agency Evaluation of Medicines For Human Use Committee on Herbal Medicinal Products (HMPC) (2006) Guideline on good agricultural and collection practice (GACP) for starting materials of herbal origin. Londra: Doc. Ref. EMEA/HMPC/246816/2005.
266. Mills S, Bone K. Principles and Practice of Phytotherapy, Churchill Livingstone, 2005.
267. Schulz V, Blumental M, Hansel R, Tyler VE. Rational Phytotherapy, Springer, 2004.
268. Yeşilada E, Doğan G. Geleneksel Bitki Çayları, Era Yayıncılık, 2011.
269. Baytop T, Türkiye'de Bitkiler ile Tedavi. Geçmişte ve Bugün, 2. Baskı, İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri, 1999.
270. Meriçli F, Meriçli AH, Sarıyar G, Sütlüoğlu N, Mat A, Tıbbi Çay Reçeteleri, Tüm Eczacı Kooperatifleri Birliği, Eczanelerde Tıbbi Çay Hazırlanması Eğitim Programı, 2004.
271. Türk Farmakopesi-I Avrupa Farmakopesi Adaptasyonu, S.B. Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, Ankara, 2004.
272. Türk Farmakopesi-I Avrupa Farmakopesi Adaptasyonu, S.B. Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, Ankara, 2016.
273. Türk Farmakopesi, S.B. Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, Ankara, 2017.